

BANGLADEŞ İNSAN HAKLARI RAPORU

2011

HAZIRLAYAN:

ASIM SİNAN KARAKURT- MAZLUMDER DIŞ İLİŞKİLER KOMİTESİ

GENEL MERKEZ

Adres: Mithat Paşa Caddesi No: 62/4 Kızılay/ANKARA
Tel: +90 (312) 418 10 46 - Faks: +90 (312) 418 70 93
Http: www.mazlumder.org.tr - E-Posta: info@mazlumder.org.tr

MAZLUMDER İstanbul Şubesi

Adres: Kalenderhane Mah. C.Y. Tosyalı Cad. No:124-B VEFA / STANBUL
Tel: +90 (212) 526 2440 Faks: +90 (212) 526 2441
Http: www.mazlumderistanbul.org E-Posta: info@mazlumderistanbul.org

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR **3**

ABSTRACT **4**

GENEL DEĞERLENDİRME **5**

GENEL BİLGİLER **7**

POLİTİK ŞİDDET **8**

İŞKENCELER, GÖZALTINDA ÖLÜMLER VE FAİLİ MEÇHUL
CİNAYETLER **12**

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ **13**

İŞÇİ HAKLARI **14**

İNSAN KAÇAKÇILIĞI VE MÜLTECİLER **15**

ARAKANLI MÜLTECİLER **15**

SONUÇ VE ÖNERİLER **18**

EKLER **19**

KISALTMALAR

AL: Avami League (Şu anki İktidar Partisi)

BNP: Bangladesh Nationalist Party (Ana Muhalefet Partisi)

BJI: Bangladesh Jemaati İslami (Cemaat-i İslami, İkinci Büyük Muhalif Parti ve İslami bir Topluluk)

BCL: Bangladesh Chatrleague (Awami League Öğrenci Örgütü)

BICS: Bangladesh Islami ChatraShibir (Cemaat-i İslami'nin Öğrenci Örgütü)

RAB: Rapid Action Battalion (Özel Harekât Timi)

BSF: Indian Border Security Force (Hint Sınır Güvenliği)

BDR: Bangladesh Rifles (Bengal Sınır Güvenliği)

RU: Rajshahi Üniversitesi

DCC: Dhaka City Corporation (Dakka Büyükşehir Belediyesi)

ABSTRACT

In recent years, numerous protests and unfair arrests have been taking place as a result of increasing pressures of Bangladeshi administration on Islamic Jamaat. Two former ministers and two former deputies from leadership of the community are still in custody. 4000 members of the community have been arrested in 2009–2010. Only within September 2011 2000 people were arrested as political prisoners. Government officials have made threatening statements about arrested community members and lawyers say that they fear for the lives of these people.

In the process which started with the secession of the country from Pakistan in 70's, anti-secessionist groups were subjected to various pressures, and more than 100 people have been tried in this process. The cause of pressure against Islamic Jamaat, acting as a political party today as well, is the discomfort Bangladeshi administration with the community's policies. However, Bangladeshi Administration put forward the attitudes of the community as a reason of arrests and repression, not the ideas of the community directly.

Bangladeshi Administration's increasing violations of freedom of thought have been observed. It is clear that these implementations are violating international law. The arrest of more than 4000 members of the community in an unfair manner is a highly worrisome development.

This report contains information about unfair arrests, torture, forced disappearance, the situation in refugee camps, pressures on opposition groups and human traffic. MAZLUMDER urges Bangladeshi Administration to put an end to these unfair arrests and pressures, and international community to take the necessary initiative concerning the developments in the country.

GENEL DEĞERLENDİRME

Bangladeş, 160 milyonluk nüfusuyla gerek içinde bulunduğu ekonomik şartlar gerekse siyasi sorunlar nedeniyle son yıllarda önemli insan hakları sorunları yaşamaktadır. Ülkenin Pakistan'dan ayrılmasının yarattığı siyasi travma henüz sürmekte iken Hindistan'ın artan siyasi etkisi ve ülkede muhaliflere yönelik baskılar her geçen gün artmakta ve bu durum ülkedeki gündelik yaşamı da etkilemektedir.

Son yıllarda Bangladeş yönetiminin Cemaat-i İslami'ye yönelik baskılarını arttırması sonucunda çok sayıda protesto ve tutuklamalar yaşanmaktadır. Cemaat'in lider kadrosundan iki eski bakan ve iki eski vekil halen gözaltında tutulmaktadır.

Cemaat-i İslami'nin önde gelen 3 lideri, Başkan Maulana Motiur Rahman Nizami, Başkan Vekili Allama Delwar Hossain Sayedee ve Genel Sekreter Ali Ahsan Mohammad Mujahid halkın dini değerlerini istismar etmek suçlamasıyla 29 Haziran 2010'da gözaltına alındılar. Söz konusu kişiler polis tarafından gözaltına alınmış iken, 26 Temmuz 2010'da Savaş Suçları Mahkemesi, Cemaat liderlerinin 1971'de işlediklerini iddia ettiği suçlarla ilgili olarak yargılama yetkisi olduğunu ilan etti ve herhangi bir makul sebep olmaksızın haklarında tutuklama emri çıkarttı. Cemaat'in iki Genel Sekreter Yardımcısı Md. Kamaruzzaman ve Abdul Quader Mollah keyfi yargılamanın durması için 13 Temmuz'da Yüksek Mahkemeye başvurdular ancak başvuruyu yapan bu kişiler de tutuklandılar. Halen tutuklu bulunan 5 kişinin gözaltında iken işkenceye maruz kaldıklarına dair yaygın haberler gelmektedir.

Awami League adlı siyasi parti 1972–1975 ve 1996–2001 yılları arasında Bangladeş'te iktidarda idi ama bugün suçlananlar aleyhine o dönemlerde davalar açılmadı. Esasında Awami League liderleri, şu an savaş suçu işlemekle yargılanan muhalefet liderleriyle beraber hareket etmişlerdi.

4 Eylül 2010 Cuma günü Bangladeş Başbakanı Sheikh Hasina, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yaptığı konuşmada, 1971 Bangladeş ayrılık Savaşı'nda işlenen suçlarla ilgili Uluslararası Suçlar Mahkemesi kurulmasından söz etmiştir. Başbakan Sheikh Hasina, savaş suçlarıyla ilgili yapılacak yargılamanın Bangladeş'in onaylamış olduğu Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni kuran Roma Statüsü'nün ruhuna uygun olacağını ifade etmiştir.

Ülkede yaşanan ihlallere temel oluşturan Başbakan Hasina'nın iddialarının hukuki dayanağı yoktur. Roma Statüsü'ne göre Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı yetkisi, üzerinden 39 yıl geçmiş olan suçları kapsamamaktadır. Ayrıca, o günkü adı Doğu Pakistan olan Bangladeş'in, birleşik Pakistan'dan kopma savaşı sürecinde Pakistan Ordusu ile işbirliği yapanların savaş suçları dosyaları 1972 ve 1973 yıllarında Bangladeş mahkemelerinde görülmüş, 1974'te Pakistan'ın Bangladeş'i tanınmasıyla mesele halledilmişti. Bugün suçlananların hiçbiri o gün ne itham edilmiş ne de suçlu bulunmuşlardı. Ayrıca Cemaat'in tutuklu bulunan beş üst düzey yöneticisinden dördü 1971 ayrışma savaşında öğrenci, öbürü ise Cemaat'e 1973'te katılmıştı. Ayrılma sürecinde Cemaat yöneticisi olması imkânsız olan, hatta o tarihlerde Cemaat'e üye dahi olmayan kişilerin bugün savaş suçu işledikleri gerekçesiyle yargılanmaları düşündürücüdür.

Üzerinden 39 yıl geçmiş olan savaş suçları yargılamanın, gerçek anlamda insan hakları ihlallerini ortaya çıkartmak, suçlular üzerindeki korumayı kaldırmak ve adaleti tesis etmek için olmayıp Awami League hükümetine karşı meşru muhalefeti bastırmaya dönük siyasi bir sindirme operasyonu olduğuna dair ortak kanaat mevcuttur. Ayrıca yaşanan bu tartışmalar ülkedeki sosyo-ekonomik geriliği daha da ağırlaştırmakta, her türlü yatırım ve istikrarı engellemektedir. Tüm bu gelişmeler, aslında kaybedenin Bangladeş halkı olduğunu göstermektedir.

İşbu rapordan da anlaşılacağı üzere muhaliflere yönelik baskılar; haksız gözaltı, keyfi tutuklama, işkence, yargısız infaz ve faili meçhul cinayetler şeklinde kendini göstermektedir. Bangladeş yönetimi uluslararası antlaşmaların ve temel insan hakları normlarının hiçe sayılarak gerçekleşen bu tür hukuksuz eylemlerin sorumlularını yargı önüne getirerek adaleti tesis etmelidir.

Bangladeş'te muhaliflere yönelik baskılara ek olarak, Arakanlı mültecilerin durumu da çözüm bekleyen başlıca sorunlar arasındadır. 70'li yıllardan bu yana Burma'da halen devam eden askeri cunta yönetiminin baskıları nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan Arakanlı Müslümanlar Bangladeş'e iltica etmek zorunda kalmış, yaklaşık 60 bin Arakanlı Bangladeş'in Burma sınırına yakın bölgelerde mülteci kamplarında çok zor şartlarda ikamet etmektedir. Bangladeş hükümeti bu kamplardan bazılarını resmi olarak tanıırken birçok kamp ise gayriresmî statüde bulunmaktadır. Dolayısıyla söz konusu kamplara yönelik uluslararası yardım girişimleri de engellenmektedir. Arakanlı mültecilerin durumunun iyileştirilmesi için uluslararası düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Haziran ayından bu yana MAZLUMDER'in gündeminde olan Bangladeş'le ilgili, Cemaat-i İslami ve bazı sivil toplum örgütleriyle MAZLUMDER tarafından bir dizi görüşmeler yapılmış, basın bildirimleri ve haber metinleriyle ülkede yaşanan ihlallere dikkat çekilmiştir. Bangladeş elçiliğine gönderdiğimiz randevu talebi ise cevapsız kalmış ve resmi yetkililer işbirliği yapmayı reddetmiştir.

MAZLUMDER Genel Başkan Yardımcısı Nesip Yıldırım'ın 2008 yılında Arakanlı Mültecilerin kamplarında yaptığı çalışmanın katkısıyla, MAZLUMDER Dış İlişkiler Komitesi Üyesi Asım Sinan Karakurt 2010 yılı Haziran ayında bölgeye giderek gözlem ve analizlerini raporlaştırmıştır. Bu çalışmanın Bangladeş'le ilgili çalışma yapan kurum ve bireylere faydalı olmasını temenni ediyor, Bangladeş'te yaşanan ihlallerin son bulmasını umuyoruz.

Ahmet Faruk ÜNSAL
MAZLUMDER Genel Başkanı

GENEL BİLGİLER

Bangladeş, üç tarafı (4053 km) Hindistan'la ve bir kısmı da (193 km) Burma (Myanmar) ile çevrili ve Hint Okyanusu'na kıyısı olan bir Güney Asya ülkesidir. Yaklaşık 160 milyonluk nüfusuyla dünyanın en kalabalık yedinci ülkesi olan Bangladeş'in nüfusunun 98%'sini Bengaliler, kalanını da diğer etnik unsurlar oluşturmaktadır. Ayrıca, 89,5%'i Müslüman (9,6% Hindu, 0,9% diğerleri) olan Bangladeş, dünyanın en fazla Müslüman nüfusuna sahip ikinci ülkesidir.

Bangladeş, idari olarak yedi bölgeye (Barisal, Chittagong, Dhaka, Khulna, Rajshahi, Rangpur, Sylhet) ayrılmış durumdadır. Başkenti, ülkenin en gelişmiş ve kalabalık şehri olan Dakka'dır.¹

Parlamber demokrasi ile yönetilen ülkede seçimler beş yılda bir yapılmaktadır. Devlet başkanı Zillur Rahman'dır ve 2009 seçimlerinden bu yana Sheikh HASINA Wajed de başbakanlık görevini sürdürmektedir.

İngiliz sömürgesinin bölgedeki varlığının 1947 Ağustos'unda resmi olarak sona ermesiyle birlikte Hindistan ve Pakistan iki ayrı devlet olarak ortaya çıktı. 1971'de Pakistan da kendi içinde, arada 1,600 km. Hindistan toprağı bulunan, iki bölgeye ayrıldı: Batı Pakistan (Pakistan) ve Doğu Pakistan (Bangladeş).

Yönetimin merkezi Batı Pakistan'da, buna karşılık, nüfusun çoğunluğu ise Doğu'da bulunuyordu. 1948'de Pakistan yönetiminin Urduca'yı ülkenin tek resmi dili olarak kabul etmesi ve diğer dillerin konuşulmasını yasaklamasıyla birlikte ülkedeki milliyetçilik yükselmeye başladı. Yasaklanan diller içinde 150 milyon Bengali'nin kullandığı Bengalce de vardı ki resmi dil olan Urduca'dan daha fazla kullanılıyordu.

1970 yılında yapılan genel seçimlerde Doğu Pakistan'daki 169 milletvekili kontenjanının 167'sini Sheikh Mujibur Rahman'ın partisi Avami League (AL) kazanır. Bu sayı aynı zamanda Pakistan parlamentosun da çoğunluğunu teşkil etmekteydi ve hükümet kurmak için yeterliydi. Gerek Pakistanlı yöneticilerin gerekse de generallerin bunu kabullenmemesi üzerine 3 Mart 1971'de Sheikh Mujibur Rahman tarafından ulusal grev ilan edilir.

Pakistan yönetimiyle beraber yaşanan 25 yılın ardından, Aralık 1971'de başlayan ve dokuz ay süren kanlı çatışmalar neticesinde, Hindistan'ın da büyük yardımıyla, Bangladeş bağımsızlığını ilan eder ve Dhaka'da bulunan 93000 Pakistan askeri de (Prisoners of War-POWs) esir alınır.

1971 Ayrılma Savaşı boyunca gerek Bangladeş Cemaat-i İslami (BJI) gerekse diğer Müslüman gruplar "Tek bir Pakistan" ilkesini benimseyerek ayrılmaya karşı çıkmışlardı. Karşı çıkışları ise tamamen ideolojik bir yaklaşımdan ibaretti. Ayrışmaya karşı çıkanların tezlerine göre bölgede parçalanmış bir güç olarak Müslümanların etkisi ve gücü tek devletin sahip olacağı etki ve güçten daha az olacak ve bu da siyasal olarak bölgedeki Müslümanları olumsuz etkileyecekti.

¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

1972'de bağımsızlığın ilanından sonra Bangladeş tarafından, ayrılık savaşına karşı çıkanları ve Pakistan ordusuyla ilişkileri bulunanları yargılamak için özel mahkemeler (Special Tribunals) kurulur ve birçok kişi tutuklanır. Ancak 1973 Kasım'ında (öldürme, tecavüz ve kundakçılık gibi ciddi suçlar hariç) genel af ilan edilerek tutuklananların ve suçlananların çoğu beraat eder. Bu tarihten itibaren hiçbir Cemaat üyesi *savaş suçu* ile suçlanmaz.

1973 Nisan ayında tamamı Pakistan ordusuna mensup 195 savaş suçlusunu (POWs) yargılamak için "1973 Act" olarak bilinen yasalar Bangladeş parlamentosunda kabul edilir.

Yeni kurulan devletin yöneticileri bir yandan savaş suçluları ve muhalefetle ilgilenirken diğer yandan da devleti sekülerleştirme faaliyetlerine girişirler. 1972'de kabul edilen yeni yasalarla birlikte İslami olan her şey yerini seküler olana bırakırken demokrasi, sosyalizm, sekülerizm ve milliyetçilik yeni yasaların temelini oluşturur.

1975 yılında Bangladeş'in kurucusu Sheikh Mujibur Rahman'ın ve ailesinin suikast sonucu öldürülmesinin ardından ülke yönetiminde söz sahibi olan askerler, yasaklanan İslami kurumları+o yeniden serbest bırakarak cemaatlerin faaliyetlerine getirilen kısıtlamaları da kaldırmıştır. Bu dönemde Cemaat-i İslami ve diğer Müslüman gruplar ülke çapında etkinliklerini arttırmıştır. Ancak, AL'nin yeniden tek başına iktidar olmasıyla daha önce serbest bırakılan İslami faaliyetler yeniden yasaklanarak ülkedeki Müslümanların siyasi faaliyet yapmalarının önüne geçilmiştir.

POLİTİK ŞİDDET

Bangladeş'te özellikle 2009 seçimlerinden sonra muhaliflere karşı yoğun bir sindirme faaliyetine girişilmiştir. Ülkede daha önce sağlanan huzur ortamı ve istikrar günden güne kötüleşmektedir.

Devlet aygıtının tüm gücünü elinde tutan hükümet partisi AL'nin, yerel ve küresel güçlerin yönlendirmesiyle, ülkedeki Müslüman ve diğer muhalif gruplarla hesaplaşmaya girişmesi nedeniyle ülkede tam bir kaos havası hakim olmuştur. Muhalif liderlerin şahsında yoğunlaşan saldırılar ve suçlamalar partilerin gençlik örgütleri aracılığıyla üniversitelere ve toplumun diğer kesimlerine sıçramaktadır. Muhaliflerini susturan, temel insan haklarını hiçe sayan ve yaptığı bu haksızlığı uluslararası kamuoyunda meşrulaştırmak isteyen hükümet, bütün bunları yaparken "terörizmle mücadele" kavramını politik bir tasfiye aracı olarak kullanmaktadır.

Hükümete bağlı resmi ve gayriresmî güçlerce; adam kaçırma, haksız tutuklama, faili meçhul cinayet, işkence ve gözaltında öldürme gibi yaşam hakkını yok sayan uygulamalara her geçen gün yenileri eklenmektedir. Bunlara ek olarak hükümetin yargı kurumları ve sivil bürokrasi eliyle de iletişim alanında gerçekleştirdiği kısıtlamalar, düşünce özgürlüğü ihlalleri, ülkedeki İslami muhalefetle birlikte diğer etnik ve dini unsurlara yapılan kural dışı uygulamalar ulusal ve uluslararası insan hakları kuruluşları tarafından rapor edilmektedir.

Bangladeş'te faaliyet gösteren insan hakları örgütü Odhikar'ın verilerine göre 2009 yılında 40 kişi siyasi kavgalardan dolayı ölmüş ve 7000 civarında kişi de yaralanmıştır. 2010 yılı Eylül ayına kadar olan sürede ise 165 kişi ölmüş ve 12000 civarında kişi de yaralanmıştır.

2009 seçimlerinden birinci parti olarak çıkan AL, anayasada her gruba gösteri ve toplanma hakkı tanınmasına rağmen, BNP ve BJI'nin hükümeti protesto eylemlerini ve diğer tüm gösterileri yasaklamaktadır. Bangladeş anayasasınının 39. maddesine göre kişiler veya gruplar herhangi bir konu hakkındaki görüşlerini açıklama, yayınlama ve o konu hakkında çalışmalar yapma hakkına sahiptir ve bu haklar devlet güvencesi altındadır. Dolayısıyla Bangladeş'te yoğun faaliyetleri olan Cemaat-i İslami ve Hizbu't-Tahrir gibi İslami gruplar ile BNP gibi

siyasi partilerin ülke içinde yaptıkları faaliyetler, gösteriler ve yayınların hâlihazırda yasaklanması ülkenin anayasasına aykırı bir durum teşkil etmektedir.

Yasadışı eylemlerinden dolayı hükümetin haklarında herhangi bir yasal işlem yapma ihtiyacı duymadığı AL taraftarı gruplar ülkenin birçok yerinde BNP ve BJI taraftarlarının evlerine ve iş yerlerine saldırmakta ve mal varlıklarını yağmalamaktadır. AL yanlısı bu gruplar hükümet tarafından adeta resmi güvenlik gücü gibi algılanmaktadır.

Söz konusu grupların son iki yılda öne çıkan ve kamuoyuna duyurulan eylemlerinden bir kısmını aşağıda sıralanmıştır:

- Şiddet içerikli siyasi olayların en yoğun yaşandığı yerlerden üniversite yerleşkelerinde halen sükûnet sağlanamamıştır. Gerek güvenlik güçlerinin gerekse BCL² üyelerinin kampuslarda estirdiği teröre karşılık yasal olarak hiçbir uygulama yapılmamaktadır. 13 Mart 2009'da BCL üyeleri tarafından Rajshahi Üniversitesi'ne (RU) öğrenci girişleri yasaklanır ve bu olaya binaen polisler de okulda yerleşmeye başlar. Okuldaki polislerin varlığını fırsat bilen silahlı BCL liderleri ve eylemcileri BICS³ mensubu öğrencilere aniden saldırırlar. Yaklaşık otuz kişinin yaralandığı saldırıda BICS liderlerinden iki kişi (Shorifuzzaman Nomani ve Golam Kibria) kafalarından aldıkları darbeler sonucunda can verirler.

Shorifuzzaman Nomani ve Golam Kibria

- 7 Ocak 2010'da Rajshai Polytechnique Üniversitesi'nde silahları ve kesici aletleri olan bir grup BCL üyesi Bangladesh İşçi Partisi'nin öğrenci örgütü Chattra Moitree'nin liderlerinden Rezwanul Islam Choudhury Sunny'yi öldürürler ve birçok öğrenciyi de yaralarlar.
- 8 Şubat 2010'da RU'da hâkimiyeti eline geçirmek isteyen BCL üyelerince BICS öğrencilerine saldırılar düzenlenir. Herhangi bir suçları olmamasına ve mağdur olmalarına rağmen polis 11 BICS öğrencisini tutuklar. Bir gün sonra tekrar başlayan olaylarda ise 30 kadar BICS öğrencisi yaralanır ve Faruque Hossain isimli öğrenci başından vurularak öldürülür.

² BCL: Awami League öğrenci örgütü Bangladesh **Chattraleague**

³ BICS: Cemaat-i İslaminin öğrenci örgütü Bangladesh İslami **ChattraShibir**

Tutuklanan üniversite öğrencileri ve vurulan Faruque Hoasain

- 1 Mart-10 Nisan tarihleri arasında hükümet karşıtı gruplara üye 200 civarında kişi Anti-Terörizm Kanunu (2009) çerçevesinde tutuklanır ve sorguları süresince de işkencelere maruz kalırlar. Kendilerine yapılan suçlamalar, yasadışı gösterilerde bulunmak ve pankart taşımaktır.
- 20 Nisan 2010'da Bangladeş'te faaliyetleri yasaklanan Hizbu't-Tahrir'in lideri Prof. Mohiuddin Ahmed ve bazı üyeler Anti-Terörizm Kanunu çerçevesinde hükümet/devlet karşıtı faaliyetleri olduğu gerekçesiyle tutuklanırlar.⁴ Buna ek olarak geçtiğimiz yıllar da dâhil olmak üzere yüzlerce Hizbu't-Tahrir üyesi tutuklanır. Tutuklananların çoğu işkenceye maruz kalmış ve bir kısmı da gözaltında veya serbest bırakıldıktan sonra öldürülmüştür.
- 5 Mayıs 2010'da genel başkanları Begum Khaleda Zia'nın mitingine giden BNP üyelerine AL taraftarlarınca saldırılar düzenlenir. Saldırıları nedeniyle Zakir Hossain adlı bir BNP yetkilisi öldürülmüş ve yüzden fazla BNP üyesi de yaralanmıştır.
- 27 Haziran-13 Eylül 2010 tarihleri arasında 4 binden fazla üst düzey muhalif siyasetçi (BNP ve BJI) tutuklanmış ve binlerce muhalif polis ve hükümet partisi taraftarlarınca saldırılara uğramıştır.
- BNP'nin 27 Haziran 2010'da ülke genelinde organize ettiği genel grev ve gösteriler (Human Chain) polisin BNP'li eylemcileri ve siyasetçileri tutuklaması ve orantısız güç kullanmasıyla sona erer. Grev süresince AL ve BNP eylemcileri arasında da ülkenin farklı yerlerinde birçok çatışma meydana gelir; ayrıca, Kaptan Bazar, Mohakhali Wireless Gate and Shahjahanpur bölgelerinde polis ve BNP taraftarları arasında çıkan olaylarda aralarında BNP'nin üst düzey yöneticilerinin ve milletvekillerinin de olduğu 167 grev gözcüsü tutuklanır.
- 29 Haziran 2010'da Cemaat-i İslami'nin üst düzey 3 yöneticisi (Motiur Rahman Nizami, Ali Ahsan Muhammed Mujahid, Maolana Delwar Hassain Saidee) *dinsel duyguları istismar ettikleri ve yaraladıkları* suçlamasıyla polis tarafından tutuklanmıştır. Tutuklanmalarına BICS'nin düzenlediği ve tutuklanılardan herhangi birinin katılmadığı bir panelde İslam Peygamberi'ne iftirada bulunmaları gerekçe gösterilmiştir. Polis, tutuklanmalarının ertesi gününde kefaletle serbest bırakılan söz konusu üç ismi 10'a yakın suçtan dolayı daha sonra tekrar gözaltına almıştır. Bu gözaltı süresi halen daha devam etmektedir ve Uluslararası Ceza Mahkemesinin verilerine göre halen daha tutuklu bulunan Cemaati İslami'nin üst düzey yöneticilerinden Bangladeşli saygın din adamı Moulana Delwar Hossain Sayedee'nin

⁴ Odhikar, Human Rights Monitoring Report January - September 2010

resmi savunması 2011 Aralık ayı içinde Uluslararası Suçlar Mahkemesinde görülecek. Savunma hazırlamak için 30 civarı ayrı suçlama karşısında sadece 27 gün verilen Sayedee'nin avukatı, bu sürenin yeterli olmadığını ve uzatılmasını istedi fakat bu talepleri reddedilmişti.

Cemaat-i İslami liderlerinin gözaltı süreleriye savaş suçu işledikleri ve bir öğrencinin öldürülmesine neden oldukları gibi gerekçelerle sürekli uzatılmaktadır. Yaşları ilerlemiş olan liderlerin temel ihtiyaçları ve sağlık problemleriye göz ardı edilmekte ve fiziksel olarak oldukça kötü şartlarda tutulmaktadırlar. Tutuklanan liderlerden iki tanesi ciddi fiziki işkenceye diğerleri ise psikolojik işkenceye maruz kalmıştır. 9 Eylül tarihine gelindiğinde ise daha önce tutuklanan 3 Cemaat lideri çıkarıldıkları mahkemece tutuklanarak hapishaneye gönderilir. Tutuklanan liderler hapishaneye yerleştirildikten sonra öncekine göre koşulları biraz daha iyiye gitmektedir.

- Cemaat-i İslami ile bağlantısı olan ulusal ve uluslararası birçok yardım kurumunun, eğitim kurumunun, medya kurumunun, finans kurumunun ve insan hakları kurumunun faaliyetleri, bağımsızlığa karşı çıktıkları, teröre destek verdikleri ve ülkeyi yıkıcı faaliyetlerde buldukları gibi gerekçelerle yasaklanmış durumdadır. Şu anda sadece Cemaat-i İslami mensubu olduğu için tutuklu bulunanların sayısı 4 binden fazladır. Tutuklu bulunan bu kişilere yönelik işkence ve kötü muamele iddiaları söz konusudur.
- 14 Temmuz 2010 tarihinde BJI ve BICS üyesi altı kişi Natore ve Chapainawabganj bölgelerinde polis tarafından tutuklanmıştır. Natore'de Cemaat-i İslami lideri üç kişinin tutuklanmasını protesto etmek üzere hazırlıklar yaptıkları gerekçesiyle dört kişi ve Chapainawabganj'da da iki kişi gizli toplantıya katıldıkları gerekçesiyle tutuklanmışlardır.⁵
- 4 Eylül 2010'da Kishoreganj bölgesindeki Koilakh köyünde AL ve BNP taraftarları arasında çıkan çatışmalarda bir BNP taraftarı öldürülürken onlarca kişi de yaralanmıştır.⁶
- 6 Eylül 2010'da RU kampüsünde BCL eylemcileri tarafından BICS üyesi bir öğrenci yukarı katlardan aşağı atılmış ve öğrencinin kolları ve ayakları kırılmıştır. Güvenlik güçleriye olaylar esnasında ve sonrasında BCL'ye güç kullanma hususunda pasif kalmayı tercih etmiştir.
- Ülkedeki siyasi partilerden olan Özgürlük Partisi lideri Maj Joynul Abedin ve 21 parti üyesi ruhsatsız silah bulundurdukları gerekçesiyle Dakka mahkemesince 7 yıla mahkûm edilmişlerdir.
- 7 Eylül 2010 tarihinde Cemaat-i İslami'ye mensup iki kişi telefonlarında Cemaat-i İslami liderlerinden Saidee'nin vaazını dinledikleri için Chhagal Naia polisi tarafından tutuklanmışlardır. Aynı gün içersinde camide itikâfa girmeye çalışan birçok Cemaat-i İslami üyesi polisler tarafından tutuklanmıştır. Bunlara ek olarak devletin suç saydığı ve yapanları polisler veya BCL militanlarınca cezalandırdığı diğer ibadetlerse şunlardır: Ramazanda iftarlar vermek, yoksullara yardım paketleri dağıtmak, yetimlere din eğitimi vermek, dini sohbetler yapmak, başörtüsü takmak.

---

⁵ <http://www.thedailystar.net/>

⁶ Daily Star, 05.09.2010

İŞKENCELER, GÖZALTINDA ÖLÜMLER VE FAİLİ MEÇHUL CİNAYETLER

Siyasilerin faaliyetlerinin yasaklanması ve siyasilere yönelik tutuklamaların başlamasıyla birlikte ülkede yargısız infazların, adam kaçırmaların ve faili meçhul cinayetlerin arttığı 2009 yılında ve 2010 yılı içerisinde resmi devlet kurumlarının ve güvenlik güçlerinin keyfi uygulamaları nedeniyle binlerce kişi haksız muameleye maruz kalmıştır ve yüzlercesi de yaşamını yitirmiştir.

Odhikar verilerine göre 2009 yılı içerisinde 251 kişi öldürülmüş, 16000 civarında kişi yaralanmış ve 250'den fazla kişi de tutuklanmıştır. 2010 yılının ilk 11 aylık periyodunda ise 380 civarında kişi (110'u polis, 87'si gözaltında işkence, 57'si BSF, 120'si çeteler, 185'i siyasi olaylar nedeniyle) öldürülmüş, çoğunluğu siyasi nedenlerden ötürü 13000'e yakın kişi yaralanmış, 5000 civarında kişi tutuklanmış ve 1000'e yakın kişi de aşırı şiddete ve işkenceye maruz kalmıştır. Ülkede yaşanan işkence, kötü muamele ve gözaltında kayıp vakalarından bazılarını aşağıda maddeler halinde veriyoruz:

- 28 Nisan 2009'da Bangladeş Milliyetçi Partisi'nin (BNP) öğrenci lideri Ziaul Haq'a polis tarafından gözleri ve elleri bağlanarak işkence yapılmıştır.
- 11 Haziran 2009'da Pilkhana ölümleriyle ilgisi olduğu gerekçesiyle tutuklanan eski bir parlamenter olan Nasir Uddin Ahmed Pintu'ya polis tarafından işkence yapılır ve gözaltı süresinde yaptıklarını itiraf etmezse, güvenlik güçlerinin sıkça kullandığı çapraz ateş (cross fire) yöntemiyle öldürüleceği söylenerek tehdit edilir.
- 22 Ekim 2009'da New Age gazetesi muhabirlerinden F. M. Masum RAB görevlilerince yakalanıp gözaltında işkenceye maruz bırakılır.⁷
- 19 Mart 2010'da RAB mensubu kişilerce tutuklanan iş adamı Md. Akbar Ali Sardar ve Bipin Chandra Sarkar'dan B. C. Sarkar ertesi gün serbest bırakılırken A. A. Sardar'dan, ailesinin tüm girişimlerine rağmen, hâlâ hiçbir haber alınmamaktadır.
- 25 Mayıs 2010'da Abul Kalam Azad isimli iş adamı güvenlik güçleri (Rapid Action Battalion, RAB) nezaretindeyken gördüğü işkence nedeniyle can verir. Ölümünden bir gece önce RAB elemanı olduklarını söyleyen sivil kıyafetli 8 kişi tarafından oğlunun iş yerinde tutuklanır ve sabaha karşı da ölü bulunur.
- Monir Hossain ve L. N. Mobarak Hossain RAB tarafından gözaltında işkence yapıldığı için ölmüşlerdir. Aileleri tarafından yaptırılan incelemelerde M.Hossain'in ellerinde,

⁷ <http://www.hrw.org/en/world-report-2010/bangladesh>

tırnaklarında ve vücudunun kimi bölgelerinde işkence izleri bulunmuş ve Mobarak Hossain'in de birçok kemiğinin kırılarak işkence gördüğü ortaya çıkmıştır.

- 25 Haziran 2010 tarihinden bu yana kayıp olan BNP Romna Thana lideri ve Dhaka City Corporation (DCC-Dakka Belediyesi)'un başkanı Mohammad Chowdury Alam'den ise hâlâ haber alınamıyor. Olayın tek tanığı olan, kız kardeşinin şoförü Asim Bhowmik'in ifadelerine göre 25 Haziran günü sabah 8-9 civarında kardeşine giderken takip edildiğini anlayan Alam, Indira Caddesinde polis kıyafeti giyen 6-7 kişi tarafından kaçırılır. Kaçırılma sebeplerinden biri olarak da yaklaşan belediye seçimleri gösteriliyor. BNP liderlerinden ve seçimin en favori adayı olmasından ötürü herhangi bir talihsizlik yaşamak istemeyen AL'nin talimatıyla yasal olmayan yollarla tutuklanmıştır.
- 8 Kasım 2010 tarihinde Gazipur şehrinde Karoldanga Union Parishad'ın ve BNP Chittagong Boalkhali teşkilatının başkanı olan Nazrul Islam ve ailesi sivil kıyafetli 4-5 RAB üyesi tarafından kaçırıldılar. Bu olayı protesto etmek isteyenlere polis sert müdahalelerde bulundu. 15 kişi vücutlarının çeşitli yerlerinden yaralandı.
- 13 Kasım 2010'da AL milletvekili Afazuddin Ahmed'in Kushtia'daki ofisine bombalı saldırı düzenlendi. Saldırı esnasında okul yöneticileri ve öğretmenlerle bir toplantı yapılmaktaydı ve patlamayla birlikte onlarca kişi yaralanırken 3 kişi de hayatını kaybetti.
- Sadece 19-23 Eylül 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen tutuklamaların sayısı 2000'i geçti. Bu tutuklular adil yargılanma hakkından mahrum bırakılmakta, türlü işkence ve kötü muameleye maruz kalmaktadır.

Ülkede ayrı bir sorun olarak Hindistan-Bangladeş sınırındaki ölüm ve işkence vakalarını ele almak gerekiyor. Özellikle Hint sınır güvenliğinin, sınırı tam olarak belli olmayan bu hatta, birçok Bengali öldürdüğü veya onlara işkence ettiği biliniyor. Hinduların bu tutumuna ise ticari ve siyasi ilişkilerin bozulmaması adına Bangladeş yönetimi tarafından göz yumuluyor.

1971 yılında ülkenin Pakistan'dan ayrılıp bağımsızlığını ilan ettiği zamana dayandırılan mesnetsiz suçlamalarla ülkenin en köklü muhalif partisi olan Cemaat-i İslami ilk dönem liderleri tutuklanıp, kurulan özel mahkemelerde "*insanlığa karşı suç*" işlemekten hâlihazırda yargılanmaktalar. Bazıları o yıllarda çocuk yaşta olan cemaat liderleri hiçbir delil olmadan, sadece hükümetin ithamlarına dayandırılarak tutuklandı. İkinci dönem liderlerin tutuklamaları da devam etmekte.

BSF, RAB ve polisler tarafından öldürülenlerin veya işkenceye uğrayanların yakınlarının Odhikar'a yaptıkları başvuruları ve kimi mağdurların fotoğrafları Ek_1 kısmında yer almaktadır.

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ

Gerek Bangladeş hükümeti gerekse hükümet partisinin taraftarları ülkede yaşanan yolsuzlukları ve yapılan zulümleri dış dünyaya aktarmaya ve kamuoyunda objektif bir bakış açısı oluşturmaya çalışan gazetecileri hedef tahtasına oturtmuş durumdadır. Ülkedeki gazeteciler görevlerini yaptıkları için tutuklanıyor, işkence görüyor, fiziksel şiddete maruz kalıyor, tehdit ediliyor veya öldürülüyorlar. Ayrıca Cemaat-i İslami'ye yakınlığıyla bilinen birçok TV ve radyo kanalı kapatılırken birçok dini-siyasi yayın da yasaklanmış durumdadır. Ülkedeki iletişim aygıtları da hükümetin yoğun baskısına ve takibine maruz kalıyor.

- Bangladeş'te dört yıldır yayın yapan ve Cemaat-i İslami'ye yakınlığıyla bilinen *Kanal 1* aşırı derecede siyasi yayınlar yaptığı gerekçesiyle kapatılır ve 400 kadar çalışanı da işsiz kalır. Yine Cemaat-i İslami'nin kanallarından *Zamuna TV*'nin yayın lisansı iptal edilerek yayınlarına son verilir. Yazılı medyanın karşılaştığı güçlüklerin gündemde olduğu bir zamanda *Jamuna TV*'nin yayınlarının siyasi nedenlerle engellenmesi ülkedeki haberciliğin ne kadar zor ve baskı altında olduğunu bir göstergesidir. Kapatılan TV kanallarına rağmen yenileri de açılmıyor değil. Özellikle AL'ye yakın kesimler hükümeti övmek ve muhaliflere karşı bir kamuoyu oluşturmak için onlarca yeni TV kanalı açmışlardır.
- 1 Haziran 2010'da günlük *Amar Desh* gazetesi yazarlarından Hashmat Ali, Bangladeş Ulusal Güvenlik Teşkilatı üyesi 5 kişi tarafından Dhaka'daki evinden kaçırlır. *Amar Desh* editörü Mahmudur Rahman'ın açıklamaları ve düzenlenen gösteriler neticesinde öğleden sonra serbest bırakılan Hashmat Ali birkaç saat sonra tekrar kaçırlır ve muhalif yazılar yazdığı için işlemediği birçok suçtan dolayı suçlanır.⁸
- 9 Haziran 2010 tarihinde günlük *Amar Desh* gazetesinin editörü Mahmudur Rahman, resmi ifadelerle göre vergi borcu olduğu için gözaltına alınır, ancak gözaltına alınmasındaki asıl neden hükümet karşıtı yazılar yazması; üst düzey yetkililerin ve akrabalarının dâhil olduğu bir rüşvet olayını gündeme taşımasıdır. Mahmudur Rahman çıkarıldığı mahkemede yargıçlara hayatının tehlikede olduğunu ve gözaltı süresince sürekli işkenceye maruz kaldığını aktarmıştır.⁹ Çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklanmasının ardından *Amar Desh* gazetesi de polis tarafından kapatılmıştır.
- 26 Eylül'de *Daily Jugantor* gazetesi muhabiri Mahbubur Rahman BCL'nin saldırısına uğrar ve vücudunun farklı yerlerinden aldığı darbelerle ciddi şekilde yaralanır.
- Güvenlik güçlerinin gözaltındayken öldürdükleri ve "Çatışmada öldü." diye rapor edilen binlerce kişinin anısına düzenlenen fotoğraf sergisi de sergi sahiplerinin can güvenliği açısından polis tarafından iptal edilir.
- Bangladeş hükümeti, düşünceleriyle dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan Müslümanları etkileyen Cemaat-i İslami'nin kurucusu İslam âlimi Mevdudi'nin kitaplarını "militanlığı ve terörizmi" desteklediği gerekçesiyle yasaklamıştır.
- Bangladeş Telekomünikasyon Düzenleme Komisyonu tarafından ulusal güvenliği koruma adına birçok internet sitesine yasak getirilmiştir. Ülkedeki internet erişimi ise kontrollü bir şekilde sağlanmaktadır.
- Cemaat-i İslami ile bağlantılı kimselerin telefonları dinlenerek ne tür faaliyetlerin yapıldığı, kimlerle görüşüldüğü ve Cemaat-i İslami'ye kimlerin yardım ettiği takip edilmektedir. Yine internet arama motorlarında "İslam, cemaat" gibi kelimeler arattırıldığında bunun kim tarafından ve nerede yapıldığı kayıt altına alınmıyor. Eski anayasaya göre telefon dinlemek yasadışı bir olaydı ancak mevcut hükümet telefon dinlemeleri insan haklarına aykırı olmasına rağmen yasallaştırmıştır.

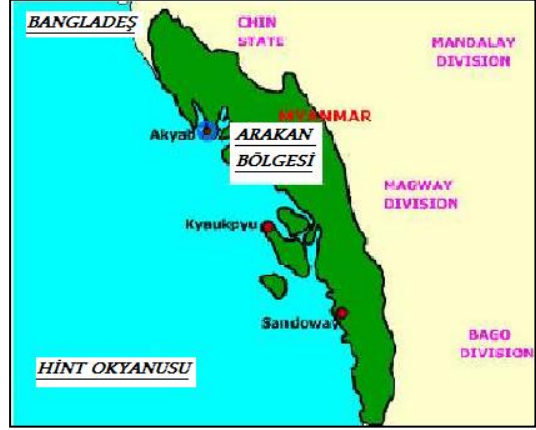
⁸ <http://xanthis.wordpress.com/>

⁹ <http://thebanglanews.blogspot.com/>

İŞÇİ HAKLARI

Yaklaşık olarak 75 milyon iş gücünün bulunduğu Bangladeş, dünyanın en ucuz işgücü piyasasına sahip ülkelerden birisidir. Ülkeyi özellikle hazır giyim sanayi ve tedarikçileri tercih etmektedir. Dünya pazarlarında satışı sunulan birçok ünlü marka (Wal-Mart, H&M, Marks & Spencer, Carrefour, Zara ve LCW...) ürünlerini Bangladeş'te fason olarak üretmektedir.

Ülkedeki işçilerin maaşlarına, 2006 yılından bu yana ilk defa bu yıl zam yapıldı. Önceleri 23 \$ olan ücretler 43 \$ seviyelerine getirildi. Ancak ülke koşullarında verilen zam ve maaş insanların temel ihtiyaçlarını karşılama noktasında yeterli olmamaktadır. Buna ek olarak birçok firma sahibi de işçilerin ücretlerini günlerce geciktirerek ödemektedir.

Ülkede tekstil sektöründe çalıştırılan insanlara koşullarının daha da iyileştirilmesini istiyorlar ve bunun için işyerlerinde iş bırakma eylemi ve gösteriler düzenliyorlar. Ülkenin farklı yerlerinde 31 Temmuz 2010'da düzenlenen gösterilerde polis kullandığı aşırı şiddet sonucu 300 civarında işçi ve gazeteci yaralandı.

İNSAN KAÇAKÇILIĞI VE MÜLTECİLER

Bangladeş gerek çatışma bölgelerine yakınlığı gerekse içinde bulunduğu ekonomik ve politik sıkıntılar nedeniyle insan göçünün ve ticaretinin çok yoğun olarak yaşandığı bir ülkedir. Maddi kaygılar nedeniyle birçok kişi yasadışı yollardan ticaretin ve sanayinin geliştiği bölgelere giderken hükümet, bu gidişi ülkeye gelecek döviz nedeniyle görmezden gelmekte ve binlerce insanın gerek maddi gerekse manevi zararlarını hiçe sayarak suçluları cezalandırmamakta ve suça ortak olmaktadır.

Ülkenin güneydoğu komşusu olan Burma'nın Arakan bölgesindeki Müslümanlara uyguladığı akıl almaz ve insafsızca uygulamalar nedeniyle de on binlerce kişi yasal yollardan veya hayatı pahasına kaçak olarak Bangladeş'e giriş yapmaktadır. Daha rahat bir yaşam için Bangladeş'e gelenlerse "Keşke ölseydik." diyecek kadar hayattan umutlarını kesmişler.

Ülkeye gelen her mülteciye bakacak durumu olmayan ve kendi halkının da gelenlerden bir farkı olmayan Bangladeş hükümeti ise konuya yeterince ilgi göstermemekte ve onları ölüme veya insan tacirlerinin eline mahkûm etmektedir.

Ülkenin güneydoğusunda resmi ve gayriresmî birçok mülteci kampı bulunmaktadır. BM, hükümet ve sivil yardım kuruluşlarının denetiminde olan kamplarda hayat zor da olsa sürdürülebilirken herhangi bir kurumun himayesinde olmayan gayriresmî kamplarda ise açlık ve ölüm kol geziyor.

ARAKANLI MÜLTECİLER

Arakan (Rakhine) eyaleti 1962 yılından beri askeri cunta rejimiyle yönetilen güneydoğu Asya ülkesi Myanmar'ın (Burma) kuzeybatısında yer alır. Eyaletin batısında Bangladeş toprakları ve güneyinde ise Hint Okyanusu bulunmaktadır. Müslüman tüccarlar vasıtasıyla İslam'la tanışan Arakanlılar tarihte bazı dönemlerde kendi devletlerini kurmuş, bazı dönemlerde ise Budist yönetimin gölgesinde yaşamışlardır. 1948 yılında İngiltere'den bağımsızlığını kazanan bölgede uygulanan siyaset gereği, Müslüman nüfusu parçalamak için Arakan da dili ve dini

farklı bir ülke olan Burma'ya verilir. 1989 yılına gelindiğinde ise yönetimi ele geçiren General Than Shwe ise hem muhalif Budist rahiplere hem de Arakanlı Müslümanlara yoğun baskı uygulamaktadır. Cuntanın baskılarının yanında Arakan bölgesinde yaşayan Rakhine Budistleri de Müslümanlara çeşitli zorluklar yaşatmaktalar.

Müslüman Arakan halkına askeri cuntanın Myanmar'da yönetimi ele geçirmesinden bu yana sistematik bir asimilasyon ve sindirme politikası uygulanmaktadır. Arakanlı Müslümanlara normal vatandaş statüsü tanımayan cunta, bölgedeki Müslüman nüfusunu ve İslam mirasını ortadan kaldırmak istemektedir.

Ülkede herhangi bir şekilde (hac, sohbet, cemaatle namaz...) İslami faaliyet yapmak yasaklanmış durumdadır. İslam'ın mimari simgelerinden olan camilerin ise yüzlercesi devlet tarafından yıkılmıştır.

Arakanlılar doğup büyüdüğü topraklarda kalmak istiyorlarsa bunun karşılığı olarak her gün onlarca saat ücretsiz çalışmak zorunda kalıyorlar. Bu durumu kabullenmeyenlerse ya hapse atılıyor ya sınır dışı ediliyor ya da işkencelerle öldürülüyorlar.

Zorunlu çalışmanın yanında eğitim, sağlık, barınma ve güvenlik gibi ihtiyaçları en alt seviyelerde dahi karşılanmamaktadır. İhtiyaç duyulan alanlarda yardım yapmak isteyen yardım kuruluşlarıysa kesinlikle izin verilmemektedir.

Neslin devamı için gerekli olan evlenme dahi devletin yasaklamaları ve yüksek miktardaki para talebi yüzünden yasadışı (!) olarak yapılmakta ancak bu durumun ortaya çıkması üzerine evlenenler ve aileleri sınır dışı edilmektedir. Arakanlı bir Müslümanın yaşadığı yerleşim yerinden başka bir yere gitmesiye izne tabidir ve bu izinde yüksek miktarlarda para karşılığında alınabilmektedir.

Resmi rakamlara göre bölgede yaklaşık olarak dört milyon civarında Müslüman ve iki milyona yakın Rakhine yaşamaktadır. Ülkede yaşayan yaklaşık iki milyon kişi baskılar sonucu farklı ülkelere (Bangladeş, Malezya, Tayvan, Endonezya, Japonya) göç etmek zorunda kalmıştır.

Bu çalışmada, Bangladeş'e göç etmek zorunda kalan Arakanlıların yaşadıkları sorunlar ele alınacaktır.

Bangladeş'e Göçün Tarihçesi ve Kamplarda Yaşanan Sıkıntılar

Cuntanın soykırma başlamasıyla birlikte ilk kurtuluş yeri olarak kardeş Bangladeş topraklarına göç etmek isteyen Arakanlı Müslümanlar çeşitli dönemlerde gruplar halinde veya bireysel olarak oldukça geniş olan Naf Nehri ve diğer engelleri geçmek zorunda kalmışlar.

Göçün ilk yıllarında hem hükümet hem de yerel halk gelenleri misafirperver bir yaklaşımla karşılamışlar ve onlara çeşitli olanaklar sağlamışlar. Yaşanılan olayların kısa sürede biteceği öngörüsüyle yeni gelebilecekler için herhangi bir önlem alınmamış ve gelenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak yapılar oluşturulmamıştır.

Öngörülenin aksine günümüzde bile hala devam eden göçlerse hem hükümetten hem de medya ve yerel siyasetçiler tarafından kışkırtılan yerel halktan tepkiler almaya başlamış ve mültecileri istilacı bir düşman gözüyle görenlerin sayısı da hızla artmıştır.

Kitle halinde göçlerin yaşandığı 1978 ve 1992 yıllarında cuntanın yaptığı soykırım faaliyetleri (Nagamin ve Pyithaya) etkili olmuştur. Bu dönemlerde yaklaşık olarak 300 bin civarında Arakanlı Müslüman Bangladeş'e göç etmiştir. Geçtiğimiz yıl (2009) ise 8000 civarında kişi sınırı geçip gayriresmî mülteci kamplarına ulaşabilmişlerdir.

Göçlerin ilk başladığı tarihten günümüze kadar toplamda 28 bin kişi Bangladeş hükümetleri tarafından resmi olarak mülteci statüsünde kabul edilmiştir. Bu kişiler BM'nin ve yardım kuruluşlarının denetimindeki resmi Kutupalung ve Nayapara mülteci kamplarında kalmaktadırlar.

Tam sayıları bilinmemekle birlikte yaklaşık olarak 60 bin kişi Cox's Bazar ve Teknaf bölgelerindeki Kutupalung (30.000) ve Leda (15.000) gibi gayriresmî mülteci kamplarında yaşarken kalan on binlerce kişi ise yerel halkın arasına dağılarak kaçak bir şekilde yaşamaya çalışmaktadırlar.

Bangladeş'te bulunan gayriresmî mülteci kamplarında yaşanan sıkıntılardan bazıları şunlardır:

- Bölgedeki resmi statüdeki mülteciler kısıtlı olan çalışma izinleri sayesinde, beş kişilik bir ailenin tüm fertlerinin çalışması halinde, günlük 50-80 taka (1-2,5 lira) kazanabilmekteyken gayriresmî ve kaçak olarak yaşayan mültecilerin herhangi bir çalışma izni bulunmamaktadır. Bangladeş genelinde işsizlik oranının %40'larda olduğu da göz önünde bulundurulursa yerel halkın da mültecilerden farklı olmadığı görülebilir.
- Resmi kamplardaki mülteciler izinle de olsa kamp dışına çıkabiliyorken gayriresmî kamplarda kalanlarınsa böyle bir hakları bulunmamakta ve kamp dışına çıktıklarında da yerel halkın ve güvenlik güçlerinin saldırılarına maruz kalmaktadırlar. Polis, sınır güvenliği BDR ve yerel halk mültecileri yakalayıp işkenceyle veya ölüm tehditleriyle geri dönmeye zorluyorlar veya çoğunu herhangi bir yargılama yapmadan hapse atarak cezalandırıyorlar. Cox's Bazar bölgesinde 2 Ocak 2010 tarihinde 500 kişi toplu olarak hapse atılmıştır.
- Kamp dışında tehditlere ve fiziki saldırılara maruz kalan mültecilerin kamp içinde de can güvenlikleri bulunmamaktadır. Onları dış saldırılara karşı korumakla görevli kamp güvenliği keyfi uygulamalarda bulunmakta ve buna karşı çıkanları çeşitli şekillerde cezalandırmakta, işkence etmekte veya öldürmektedir. Kamp koşullarının ve yapılan haksızlıkların ilgili mercilere şikâyet edilmesi durumunda ise şikâyet eden kişilerin ve ailelerin güvenliği tehlikeye girmektedir. Ayrıca yerel halk ve güvenlik güçleri tarafından kamplar dışındaki mülteci kadınlara tecavüz edilmektedir.
- Mülteciler kimi zaman yiyecek bulabilirken kimi zaman günlerce aç kalmakta veya ormandan topladıkları şeylerle hayatta kalmaya çalışmaktadırlar. Günlük asgari kalori ihtiyacının 2100 olduğu düşünülürse gayriresmî kamplarda bu oran günlük ortalama 200 kalorilere kadar düşmektedir.
- Sağlıksız beslenme, temiz suyun, yeterli ilacın ve tıbbi cihazın olmaması gibi nedenlerden dolayı özellikle gayriresmî kamplardaki çocuklarda birçok salgın hastalık görülmekte ve çoğu da bu hastalıklardan dolayı çok küçük yaşlarda hayatlarını kaybetmektedirler.
- Bölgede bulunan resmi statüdeki mülteci çocuklar ilkökul seviyesine kadar eğitim alırken gayriresmî kamplarda kalan çocuklara herhangi bir eğitim hakkı tanınmamaktadır. Bunun yanında mültecilere yönelik herhangi bir mesleki eğitim kursu bulunmamakta ve açılmasına da izin verilmemektedir.
- Mülteci kamplarında herhangi bir kanalizasyon şebekesi olmadığı için pis kokular ve salgın hastalıklar her yerde kol gezmektedir. Çoğu mülteci kampının yolu bulunmamakta ve bu nedenle herhangi bir yardım malzemesinin bölgeye ulaşması çok zordur.
- Kamplardaki evlerse çoğunlukla naylonlarla kaplanmış çatıları, bambularla çevrilmiş duvarları ve sertleştirilmiş çamur tabanları olan ve içlerinde 5 ila 15 kişinin kalmak zorunda olduğu 5-8 m²lik yapılardır. Özellikle yağmur mevsimlerinde bu evleri su basmakta, çatıları akmakta ve yerler çamurlaşmaktadır.

- Bangladeş hükümeti bölgede yardım kuruluşlarının çalışmasına izin vermemekte ve kamp koşullarının iyileşmesi halinde göçün bitmeyeceğini düşünerek çoğunun faaliyetlerini durdurmaktadır. Gayriresmî Leda kampında yardım faaliyetlerinde bulunan İngiltere merkezli yardım kuruluşu Islamic Relief (İslami Yardım) gönüllüsü 4 kişiye yerel bir milletvekili tarafından ellerinden ve ayaklarından ağaçlara bağlanarak işkence edilmiş ve ülkeyi terk etmeleri istenmiştir. 28 Şubat 2010 tarihine gelindiğindeyse yardım kuruluşunun çalışanları faaliyetlerini başka bir yardım kuruluşuna (Muslim Aid) devrederek ülkeyi terk etmişlerdir.

Yaşanan bunca sıkıntılara ve yardım etmek isteyen onlarca yardım kuruluşunun tekliflerine rağmen Bangladeş hükümeti gerekli önlemleri almamakta ve yaşanan insanlık trajedisine seyirci kalmaktadır. Myanmar cuntasından daha rahat bir yaşam için kaçan Arakanlı Müslümanlar ise göçtükleri Bangladeş'te bir başka zulümle yüz yüze gelmektedirler.

Bölgedeki kampların tanınmasını kendi bütçesine ek bir maliyet olarak gören ve yaşanan göçten rahatsız olan hükümetse birçoğu 16 yıldır var olan ve yaşayanların %45'inin bu kamplarda doğduğu mülteci kamplarını hala geçici statüde kabul ederek tanımaya yanaşmıyor.

SONUÇ VE ÖNERİLER

160 milyonluk nüfusuyla Güney Asya'nın dinamik ülkesi Bangladeş'te Cemaat-i İslami başta olmak üzere muhaliflere yönelik baskılar, haksız gözaltılar, keyfi tutuklamalar, yargısız infazlar, insan kaçakçılığı ve Arakanlı mülteciler gibi meseleler çözüm bekleyen başlıca insan hakları sorunlarıdır.

70'li yıllarda ülkenin Pakistan'dan ayrılması sürecinde ayrılmayı desteklemeyen Cemaat'in bugünkü yöneticileri savaş suçları ve insanlığa karşı suçla yargılanmaktadır. Cemaat-i İslami'nin aynı zamanda siyasi parti organı olarak ülkede faaliyet gösterdiği düşünülürse, mevcut hükümet söz konusu yargılamaları muhalif bir hareketin tasfiyesi şeklinde sürdürmekte bu durum ise keyfiliğe ve hukuksuzluğa neden olmaktadır.

2009 ve 2010 yıllarını kapsayan süreçte Cemaat'in 4 bin üyesi tutuklanmış ve üst düzey yöneticileri ise halen cezaevinde savaş suçlusu olarak tutulmaktadır. Söz konusu kişilerin 40 yıl önceki bir dava ile yargılanması ve bunun üzerinden muhaliflerin tasfiyesi ülkedeki zaten düşük olan refah seviyesini etkileyerek Bangladeş'in daha da istikrarsızlaşmasını beraberinde getirecektir.

Sonuç olarak tüm bu yaşananlardan Bangladeş halkının zarar görmesi muhtemeldir. MAZLUMDER uluslararası topluma ve Bangladeş yönetimine;

- Devam eden savaş suçları yargılamalarının sona erdirilmesi, savaş suçu ithamı ile gözaltına alınan muhaliflerin ve Cemaat-i İslami yöneticilerinin ve üyelerinin serbest bırakılması,
- Bu süre içerisinde yaşanmış olan yargısız infaz ve ölüm vakalarıyla ilgili tarafsız ve adil soruşturmaların yapılarak sorumluların yargı önüne çıkarılması, mağdurların haklarının iade edilmesi,
- Faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması ve politik şiddete son verilmesi,
- Ülkedeki çalışma koşullarının ve işçi haklarının uluslararası standartlara kavuşturulması,
- Ülkenin dışarıya büyük oranda mülteci verdiği göz önüne alınırsa, bu insanların göç yollarında karşılaştıkları toplu ölümler (okyanusta batan tekneler) ve gittikleri ülkelerdeki zorluklarla ilgili uluslararası düzenlemelere ihtiyaç

duyulmaktadır. Çevre ülkeleri de ilgilendiren bu meseleyle ilgili uluslararası toplumun gerekli adımları atması,

- Arakanlı mültecilerin bulunduğu kamplara ilişkin Bangladeş hükümetince resmi tanınmanın sağlanması, temel hakların verilmesi, insani standartları elde edemeyen mülteciler için gerekli yardımın uluslar arası sivil ve siyasi kurumların da desteğiyle sağlanması, çağrısında bulunuyor.

Ek-1 insan hakları örgütü Odhikar'a yapılan başvuru dosyaları

Ek-2 MAZLUMDER'in Bangladeş'le ilgili çalışmaları

Ek-3 Bangladeş Güvenlik Güçlerinin Muhaliflere Yönelik Şiddet Eylemleriyle ilgili Resimler

EK 1 Tablo 1 insan hakları örgütü Odhikar'a yapılan başvuru dosyalarından derlenmiştir.

	<i>Ad-Soyad</i>	<i>Yaş</i>	<i>Bölge</i>	<i>Tarih</i>	<i>Meslek</i>	<i>Suçlu Birim</i>	<i>Sonuç</i>
1	Ali Babul		Dhaka	14.07.2009	Esnaflık	RAB*	İşkence gördü
2	Habib Jewel	32	Dhaka	24.09.2009	Politikacı	Polis	İşkence gördü
3	Bashar Tuhin	40	Sylhet	01.09.2009		Polis	İşkence gördü
4	K.M. Hossain			13.10.2009	Avukat	Polis	İşkence gördü
5	P. Zakaria		Gazipur	30.11.2009	Tamirci	Polis	İşkence gördü
6	Z. Hossain	42	Narayanganj	04.03.2010	Esnaflık	Polis	İşkencede öldürüldü
7	M. Manik	38	Kotwali	11.05.2010	Gece bekçisi	Polis	İşkencede öldürüldü
8	R.I. Khokon	23	Chatkhila	12.05.2010	Tamirci	Polis	İşkencede öldürüldü
9	M.M.Rahman	35	Gulshan	01.07.2010	Esnaflık	Polis	Vurularak öldürüldü
10	M. Manik	29	Gulshan	01.07.2010	Esnaflık	Polis	Silahla vuruldu
11	M.A. Shorder	28	Thakurgaon	19.03.2010	Tüccar	RAB	Kayıp
12	M. Madbor	40	Shariatpur	01.10.2010		Polis	Gözaltında öldürüldü
13	Nurul Huq	35	Shibpur	11.07.2010	İşçi	Polis	İşkencede öldürüldü
14	Forkan		Jhalkathi	12.08.2010		RAB	İşkence gördü
15	G. Murtaza	30	Dhaka	14.07.2010	Organizatör	RAB, Polis	Kayıp
16	Mojnu Khan		Barisal	13.07.2010		RAB, Polis	Vurularak öldürüldü
17	C. ALAM		Dhaka	25.06.2010	İş adamı	RAB	Kayıp
18	R. Shumon		Gaibandha	27.04.2010	İş adamı	RAB	Kayıp
19	M. Arif		Dhaka	03.02.2010		RAB	Gözaltında öldü
20	Kaisar Bappi		Dhaka	10.10.2010		RAB	Vurularak öldürüldü
21	Sharif Mia	23	Narshingdi	14.11.2010		Polis	İşkencede öldü
22	Imran Bappi		Kotwali	22.11.2010		Polis	İşkencede öldü
23	Babul Gazi		Dhaka	29.06.2010	Şoför	RAB	İşkencede öldü
24	Shafiqul	27	Kaliganj	13.01.2010	Tüccar	BSF	Vurularak

* Rapid Action Battalion(RAB):Bengal Özel Harekât Timi- Indian Border Security Force (BSF): Hint Sınır Güvenliği

	Islam						öldürüldü
25	Abdul Jalil	43	Jessore	24.01.2010	İşçi	BSF	İşkencede öldürüldü
26	Abdur Rashid	38	Naogaon	10.01.2010	Çiftçi	BSF	Kayıp
27	Hasnat Inu	15	Damurhuda	21.01.2010	Çiftçi	BSF	İşkencede öldürüldü
28	Kamrul Islam	38	Benapole	23.01.2010	Balıkçı	BSF	İşkence gördü
29	M. Rahman	28	Jessore	25.01.2010	Çiftçi	BSF	İşkence gördü
30	Nazrul Islam	42	Meherpur	22.01.2010	İşçi	BSF	Vurularak öldürüldü
31	Fatik	26	Chapainawa	19.10.2010	Çiftçi	BSF	İşkence gördü
32	S. Karmokar	17	Wahedpur	27.01.2010	Öğrenci	BSF	Vurularak öldürüldü
33	Shaidul Islam	37	Meherpur	15.01.2010	İşçi	BSF	Vurularak öldürüldü
34	Muktar Hassain	30	Kushita	15.11.2010	Çiftçi	BSF	Vurularak öldürüldü
35	I.Ali Mollik		Satkhira	12.11.2010	Çiftçi	BSF	İşkence gördü

Ek-2 MAZLUMDER'in Bangladeş'le ilgili Çalışmaları

I.

RÖPORTAJ:“BANGLADEŞ’TE MUHALAFETE YÖNELİK BASKILAR ARTIYOR!”

20 Ağustos 2010 Cuma

MAZLUMDER Dış İlişkiler Komitesi üyesi Asım Sinan Karakurt ve İHH Bangladeş sorumlusu Sait Demir, Cemaat-i İslamiye yönelik baskıların arttığı Bangladeş'te Cemaat'in Genel Sekreter Yardımcısı ve Yüksek Mahkeme Avukatı Abdur Rezzaq ile, Rezzaq'ın başkent Dakka'daki hukuk bürosunda son dönemde ülkedeki İslami muhalefetin sıkıntıları ve Cemaat-i İslami'ye yönelik baskılar üzerine bir röportaj yaptı.

Cemaat'in son durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?

Cemaat'in şu an ki durumu hiç iyi değil, ancak biz hiçbir zaman ümidimizi kaybetmedik. Cemaat'in liderlerinden önde gelen 4 kişi (Cemaat-i İslami başkanı Motur Rahman Nizami, yardımcısı Ali Ahsan Muhammed Mücahit ve diğer iki üst düzey yöneticisi Muhammed Kamaruzzaman ve Abdülkadir Mollah) 40 yıl önceki ayrılık savaşına karşı çıkmaları gerekçe gösterilerek ispatlanmamış bir suçtan dolayı tutuklandılar. Bangladeş'te şu an mevcut olan yasalara göre polis suç işlediği kanıtlanmamış ama suç işleme ihtimali olan kişileri bir ay boyunca gözaltında tutabilmektedir. Bu tutuklamaların tüm dünya tarafından bilinmesine rağmen şu anda hiçbir şey yapılamıyor.

Şu an içeride kaç tutuklu var ve tutuklananların durumları nasıl?

Şu anda sadece Cemaat-i İslami mensubu olduğu için tutuklu bulunan insan sayısı 3000'den fazla. Tutuklu bulunan bu kişilere yönelik işkence ve kötü muamele iddiaları söz konusudur. Önde gelen 4 kişinin tutuklanmasından sonra bu kişiler sorguya çekilmişler. Tutuklanan liderlerden iki tanesi ciddi fiziki işkenceye, diğerleri ise psikolojik işkenceye maruz kalmıştır. Tutuklu buldukları hücrelerin koşulları da bir o kadar kötüdür. Tutuklananların hapishaneyeye gönderilmesiyle birlikte öncekine göre durumları biraz daha iyidir.

Cemaat'e ve Cemaat'e bağlı kuruluşlara mensup kişilere yapılan tutuklamalar haricinde ne tür baskılar yapıyor?

Bangladeş önceden İslam'ın daha özgür yaşandığı ve İslami hassasiyetlerin olduğu bir ülkediydi. Geçtiğimiz senelerde yapılan anayasa değişikliğiyle birlikteyse tam laik bir devlet haline gelmiştir. Tüm sıkıntılarımızın kaynağını da bu oluşturuyor. Bunun yanında Cemaat ile bağlantılı kimselerin telefonları dinlenerek ne tür faaliyetlerin yapıldığı, kimlerle görüşüldüğü ve Cemaat'e kimlerin yardım ettiği takip edilmektedir. Yine internet arama motorlarında "İslam, cemaat" gibi kelimeler arattırıldığında bunun kim tarafından ve nerede yapıldığı kayıt altına alınıyor. Eski anayasaya göre telefon dinlemek hükümetlerin dahi yapamayacağı yasadışı bir olaydı ancak bu hükümet bunu yasallaştırdı.

Cemaat'in tutuklu bulunan liderlerinin Ayrılma savaşına karşı geldikleri için tutuklandıklarını biliyoruz. Bunların haricindeki binlerce kişi hangi gerekçelerle tutuklanıyorlar ve bunların akıbetleri nedir?

Tutuklamalar tamamen siyasidir. Geçerli herhangi bir gerekçeleri yok. Demokratik bir ülke olmasına ve yasalarında tüm siyasi gruplara siyaset yapabilme, toplanma ve gösteri yapma hakkı tanınmasına rağmen Cemaat bu haklardan mahrum bırakılmaktadır ve bu ayrımcı tutum açıkça dile getirilmektedir. Hatta polis için beş kişinin dahi bir araya gelmesi tutuklanmaları için geçerli bir sebeptir. Tüm bu haklardan mahrum bırakılmasına rağmen Cemaat'i kapatmamışlardır.

Tüm siyasi faaliyetlerini yasaklamalarına rağmen neden Cemaat'i hâlâ kapatmıyorlar?

Uluslararası kamuoyundan gelebilecek tepkileri önlemek adına hükümet, partiyi kapatmadan onu işlevsiz kılma çabası içerisinde. Şu an yürürlükte olan laik anayasaya göre hiçbir parti İslami bir faaliyet yapamaz ve İslami kavramların adını dahi kullanamaz. Bu durumda Cemaat zaten yasadışı bir parti durumundadır ve Cemaat'i gelecek seçimlere dâhil etmeme planları yapılmaktadır.

Tutuklamalar nedeniyle halk ve sempatanlar nezdinde Cemaat'e olan bakış açısı değişti mi ve hükümetin suçlamalarına karşı herhangi bir karşı faaliyet yürütülüyor mu?

Baskıların ve karalama kampanyalarının başlamasıyla beraber Cemaat'in karşısına büyük bir medya gücü çıktı ve Cemaat üyeleri işlemedikleri suçlarla (tecavüz, adam öldürme, işkence vb.) suçlandı. Buna karşılık, Cemaat ise 1971'deki ayrılma savaşına sadece politika gereği karşı çıktıklarını bunun dışındaki suçlamaların gerçek olmadığını söyleyerek kendisini savunmaya çalışmaktadır.

Cemaat'in önde gelenlerinden biri olarak size karşı ne tür bir suçlama yapıyor?

Geçtiğimiz günlerde hukuk büromuzda bomba yapıldığı iddiasıyla polis tarafından bir arama yapıldı. Bu ve benzeri psikolojik araçlarla bizleri yıldırımak istiyorlar. Bunu yapmalarındaki asıl sebep ise Cemaat-i İslami'nin tüm hukuki davalarıyla sadece bizim ilgilenmemizdir. Bu nedenle Bangladeş yasalarının verdiği yetkilere dayanarak avukatlık yapmamızı ve müvekkillerimizi savunmamızı suç olarak kabul ediyorlar. Eğer bizleri tutuklarsa Cemaat'in hukuki olarak savunulması imkânsız hale gelecektir

Türkiyeli Müslümanlardan ve STK'lardan beklentileriniz nelerdir?

Cemaat-i İslami'nin uluslararası hukuka göre "savaş suçu" işlemediği sadece politika gereği ayrılma savaşını desteklemediği dünya kamuoyuna MAZLUMDER aracılığıyla duyurulabilir.

Uluslararası arenada savaş suçluları (Naziler, Afrikalı ve Güney Amerikalı diktatörler) uluslararası hukuka göre bağımsız mahkemelerde yargılanırken Bangladeş'te tamamen keyfi bir uygulama söz konusudur. Bangladeş hükümeti suçladığı kişileri kendi hukukuna göre yargılayacak ve yine suçlarını kendi yöntemleriyle ispat edecek ve böylece bu kişileri idam edecek. Eğer uluslararası hukuka göre yargılansalar suçsuz oldukları açığa çıkacaktır.

STK'lar aracılığıyla Müslüman halkın Bangladeş'te yaşananlar konusunda bilgilendirilmesi ve tepki göstermesi sağlanabilir. Ayrıca STK'lar aracılığıyla Bangladeş hükümetine baskı yapılması sağlanabilir.

İKÖ Genel sekreterliği de devreye girebilir.

Bizlere vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz. Allah yardımcınız olsun. Dualarımız sizlerle beraber.

II. MAZLUMDER'in Bangladeş Elçiliğine Gönderdiği Randevu Talep Mektubu

His Excellency, H.E. Maj. Gen. Mohammed ISHTIAQ
02.08.2010
Birlik Mah. 391. Cad. No: 16 Çankaya - Ankara / Türkiye

To Embassy of the People's Republic of Bangladesh, Ankara

Dear Mr. Ambassador,

I am writing to get an appointment with you to discuss recent arrests and human rights violations in Bangladesh on Islamic Jamaat. Association of Human Rights and Solidarity for Oppressed People, MAZLUMDER, follows the developments in your country with deep concern.

Association of Human Rights and Solidarity for Oppressed People MAZLUMDER would please to get an appointment with you to get information about recent developments.

Sincerely,

Ahmet Faruk ÜNSAL
Chairman

III. MAZLUMDERin Bangladeş'te Yaşanan Tutuklamalara İlişkin Haber Metni

MAZLUMDER: BANGLADEŞ CEMAAT-İ İSLAMİ MENSUPLARINI TUTUKLUYOR!

20 Temmuz 2010 Salı

Bangladeş'te son günlerde yaşanan protestolarda Cemaat-i İslamiye mensup 4 bin kişi tutuklandı. MAZLUMDER'i ziyarete gelen Bangladeşli avukatlar ülkedeki gelişmelerin kaygı verici olduğunu, tutuklanan Cemaat mensuplarının hayatlarından endişe ettiklerini dile getirdiler.

Aynı zamanda bir siyasi parti olarak faaliyet gösteren Cemaat-i İslami, Bangladeş'in önde gelen siyasi hareketlerinden biri. Parlamento'da yer alan ve çok sayıda milletvekili bulunan parti, son yıllarda Bangladeş yönetimi tarafından yoğun baskılara maruz kalıyor. Bu baskıların en önemli sebebi ise Cemaat'in, İslami politikaları savunmakta ısrarcı olmasıdır.

MAZLUMDER'i ziyaret eden Bangladeşli avukatlar, ikisi eski bakan ikisi milletvekili olmak üzere 4 bin Cemaat mensubunun haksız tutuklamaya maruz kaldığını, devlet yetkililerinin bu kişilerle ilgili tehdit dolu açıklamalar yaptığını ve tutuklananların hayatlarından endişe ettiklerini belirttiler.

Konuyla ilgili açıklama yapan MAZLUMDER Genel Başkanı Ahmet Faruk ÜNSAL, Cemaat-

i İslami'ye yönelik baskıların Bangladeş yönetiminin Cemaat-i İslami'nin politikalarından duyduğu rahatsızlıktan kaynaklandığını, ancak Bangladeş Yönetimi'nin tutuklama ve baskıların gerekçesi olarak doğrudan Cemaat'in fikirlerini değil 70'li yıllardaki ülkenin Pakistan'dan ayrılmasıyla ilgili tutumunu gerekçe gösterdiğini söyleyerek Bangladeş yönetiminin haksız tutuklamalara ve baskılara son vermesi çağrısında bulundu.

MAZLUMDER Basın Bürosu

IV.

MAZLUMDER Genel Başkanı Ahmet Faruk ÜNSAL'ın Bangladeş'te Yaşanan Haksız Tutuklamalara İlişkin Basın Açıklaması

BANGLADEŞ YÖNETİMİ CEMAAT-İ İSLAMİ'YE YÖNELİK BASKILARA SON VERMELİDİR!

20 Temmuz 2010

Bangladeş'te son günlerde binlerce Cemaat-i İslami mensubu haksız tutuklamalara maruz kalmıştır. MAZLUMDER'i ziyarete gelen bir grup Bangladeşli avukat bölgedeki durumun kaygı verici olduğunu ve binlerce Cemaat mensubunun hayatlarından endişe ettiklerini ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili MAZLUMDER Genel Başkanı Ahmet Faruk ÜNSAL aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

BANGLADEŞ YÖNETİMİ CEMAAT-İ İSLAMİ'YE YÖNELİK BASKILARA SON VERMELİDİR!

Son yıllarda Bangladeş yönetiminin Cemaat-i İslami'ye yönelik baskılarını arttırması sonucunda çok sayıda protesto ve tutuklamalar yaşanmaktadır. Cemaat'in lider kadrosundan iki eski bakan ve iki eski milletvekili halen gözaltında tutulmaktadır. MAZLUMDER'i ziyarete gelen bir grup Bangladeşli avukatın verdiği bilgiye göre ülkede son 10 günde 4 bin Cemaat mensubu tutuklanmıştır. Tutuklu Cemaat üyeleriyle ilgili hükümet yetkilileri tehdit dolu açıklamalar yapmakta ve avukatlar bu kişilerin hayatlarından endişe ettiklerini söylemektedirler.

70'li yıllarda ülkenin Pakistan'dan ayrılmasıyla başlayan süreçte ayrılmayı istemeyen gruplar o yıllarda çeşitli baskılara maruz kalmış ve 100 binden fazla insan bu süreçte yargılanmıştır. Bugün aynı zamanda bir siyasi parti olarak faaliyet gösteren Cemaat-i İslami'ye yönelik baskıların nedeni Bangladeş yönetiminin Cemaat-i İslami'nin politikalarından duyduğu rahatsızlıktır. Ancak Bangladeş yönetimi tutuklama ve baskıların gerekçesi olarak doğrudan Cemaat'in fikirlerini değil söz konusu yıllardaki tutumunu gerekçe göstermektedir.

Bangladeş yönetiminin fikir özgürlüğünü ihlal eden bu uygulamalarında son yıllarda artış görülmektedir. Söz konusu uygulamaların uluslararası hukuk standartlarına aykırı olduğu açıktır. Son 10 günde 4 binden fazla Cemaat mensubunun haksız bir şekilde tutuklanmaları kaygı vericidir. MAZLUMDER, Bangladeş yönetimine ülkede yaşanan haksız tutuklamaların ve baskıların son bulması ve uluslararası toplumun ülkedeki gelişmelerle ilgili gereken inisiyatifini alması çağrısında bulunuyor.

Ahmet Faruk ÜNSAL

MAZLUMDER Genel Başkanı

BANGLADEŞ İÇ SAVAŞA SÜRÜKLENİYOR!

05 Ekim 2011

MAZLUMDER Genel başkanı Ahmet Faruk ÜNSAL Bangladeş'te yaşanan son olaylar ve hak ihlalleri üzerine aşağıdaki açıklamayı yapmıştır. Ayrıca Bangladeş'in Türkiye Büyükelçiliği'ne konuyla ilgili duyarlılığımızı bildiren bir mektup göndermiştir.

BANGLADEŞ İÇ SAVAŞA SÜRÜKLENİYOR!

2008 yılında tartışmalı bir seçimle işbaşına gelen Bangladeş hükümeti elindeki her türlü imkânı kullanarak muhalefeti susturmaya çalışıyor.

1971 yılında ülkenin Pakistan'dan ayrılıp bağımsızlığını ilan ettiği zamana dayandırılan mesnetsiz suçlamalarla ülkenin en köklü muhalif partisi olan Cemaat-i İslami ilk dönem liderleri tutuklanıp, kurulan özel mahkemelerde "insanlığa karşı suç" işlemekten yargılanmaktalar. Bazıları o yıllarda çocuk yaşta olan cemaat liderleri hiçbir delil olmadan, sadece hükümetin ithamlarına dayandırılarak tutuklandı. İkinci dönem liderlerin tutuklamaları da günlerdir devam etmekte. Sadece 19-23 Eylül 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen tutuklamaların sayısı 2000'i geçti. Geçen yıl da sadece Şubat ayında 4000 kişi benzer suçlamalarla tutuklanmıştı. Bu tutuklular adil yargılanma hakkından mahrum bırakılmakta, türlü işkence ve kötü muameleye maruz kalmaktadır.

Bangladeşli saygın din adamı Moulana Delwar Hossain Sayedee'nin onur kırıcı bir biçimde tutuklanması halk arasında infiale yok açmıştır. 70'li yıllardan kalma bir suçla insanlığa karşı suç işlediği iddia edilen sevilen kanaat önderi ve iki dönem milletvekilliği yapmış olan Sayedee'nin kendisine isnat edilen suçlamalar zamanında henüz siyasi bir kimliği yoktu. Bangladeş hükümeti, adaletten uzak ve haksız bu tutumundan biran önce vazgeçmeli, gerek muhalefetin, gerekse sivil toplumun ve cemaatlerin üzerinden elini çekmelidir. Delil gösterilmeden, yıllar önce soykırım suçu işlediklerine inanmamız beklenen tutuklulardan idamla yargılananlar olmakta ve eğer baştan sona hak ihlalleriyle dolu olan bu yargulamalar sonucu cezalar infaz edilirse ülkeyi büyük bir kaos ve iç karışıklığın beklediğini görmek çok da zor değil. Ülkenin huzur ve istikrarına kasteden bu durum sonucu Bangladeş'in ülke çapında zarar göreceği aşikârdır.

Bangladeş'te muhalefet ağır baskı altında tutulmakta, demokratik haklar engellenmekte, Sayedee gibi kanaat önderleri tutuklanmakta ve adil yargılama hakkı gasp edilmektedir. Savunma hazırlamak için 30 civarı ayrı suçlama karşısında sadece 27 gün verilen Sayedee'nin avukatı, bu sürenin yeterli olmadığını ve uzatılmasını istedi fakat bu talepleri reddedildi. 14 yıl önce de yapılan benzer iftiraların ispatı talebiyle Sayedee mahkemeye başvurmuşken, yıllardır dokunulmayan ve delil bulunamayan bu davayı yeniden pişirip gündeme getiren hükümetin motivasyon kaynağı dünya kamuoyunda merak konusudur. MAZLUMDER olarak bütün bu haksızlıklar karşısında mevcut hükümete asıl sorumluluğunun farkında olarak adaletten yana tavır almaya davet ediyor, insan hakları, ifade özgürlüğü ve çoğulcu demokrasinin gereklerini yerine getirmeye ve tutukluları serbest bırakmaya çağırıyoruz.

Ahmet Faruk ÜNSAL
MAZLUMDER Genel Başkanı

Ek-3 Bangladeş Güvenlik Güçlerinin Muhaliflere Yönelik Şiddet Eylemleriyle ilgili Resimler

R.I. Khokon

M.M. Rahman

M. Manik

Shafiqul Islam

M. Manik (7)

M. Rahman

